

Et årti senere: Hvad lavede jeg i Afghanistan?

Niels Jespersen var udsendt til Afghanistan tre gange. Først som kampsoldat og senere som analytiker. Han ser tilbage på sin tid i Forsvaret, og hvad der gik galt i Danmarks længste krig.

Af Niels Jespersen

Hvis det passer, at de fleste soldater i kamp ikke affyrer deres våben mod fjenden, så gjaldt det ikke mig. Da lejligheden bød sig, afsikrede jeg uden tøven mit gevær og åbnede ild mod Talibans kampstillinger. Efter selv at være blevet beskudt flere gange over de foregående måneder var det helt forløsende at få muligheden for at svare igen.

At soldater instinktivt føler modvilje mod at dræbe fjenden, har ellers været en vedtaget sandhed, siden den amerikanske officer og historiker S.L.A. Marshall i 1947 udgav bogen *Men Against Fire: The Problem of Battle Command*. Marshall skrev bogen for at gøre den amerikanske hær mere kampduelig, men bogen er siden blevet fremhævet af antimilitarister som eksempel på, hvordan mennesket er fredeligt af natur og skal socialiseres og brutaliseres til at tage andres liv.

Om det var vores militære træning, der stadig er inspireret af Marshalls teorier eller, som forfatteren Carsten Jensen foreslår, effekten af at vokse op med computerspil, der gjorde det nemt for os unge danskere (min ilddåb skete for snart 15 år siden) at åbne ild mod andre mennesker,

er et åbent spørgsmål. Personligt har jeg altid tænkt, at arkæologien modsagde Marshall. Vores forfædre myrdede hinanden med flintesten og træspyd. Helt tæt på. Set i det perspektiv var det en nem omgang at affyre min Colt C7-karabin på hundrede meters afstand.

Jeg tror ikke, at jeg slog nogen ihjel

Når jeg efterfølgende er blevet spurgt, om jeg har slået nogen ihjel, har jeg altid svaret afvisende. Ikke fordi jeg ikke gjorde mit bedste forsøg, men fordi jeg simpelthen anser det for urealistisk at mine projektiler gjorde nogen forskel. Den vinterdag hamrede vi løs med tunge maskingeværer og en dysekanon. Talibans grønne sporlysprojektiler lignede spøgelsesbillister på en motorvej af vores røde ildslanger.

Efter kampen følte vi alle – i hvert fald de af os, som var unge og dumme, hvilket vil sige flertallet – den samme opstemthed, som er blevet beskrevet i krigslitteratur siden *Illiaden*.

Foto: Dylan Hunter / Unsplash

Unge mænd, der jubler over andre unges døds. Men selv dengang kunne jeg ikke lade være med at undre mig. Hvorfor tog talibanerne hovedet af kampen op? De kunne bare have ladet vores konvoj af pansrede køretøjer og skydegale ungenkonstabler passere videre. Der var ingen grund til at ofre sit liv.

Og alligevel valgte de at dø den februardag på østsiden af Helmand-floden oppe ved Sangin. Sandsynligvis var de lige så unge og dumme som os danskere, der havde forladt velfærdssamfundet for at sætte livet på spil i en ørken 6000 kilometer væk.

Og så begyndte jeg at tænke over absurditeten. Om vi slog fem eller 50 Talibankrigere ihjel den formiddag, ved jeg ikke. Men på den mission havde vi køretøjer ude for en lille halv milliard. Ud af cirka 100 soldater havde vi ti alvorligt sårede og én dræbt. Og vi fik smadret materiel for et stort tocifret millionbeløb. Min træfning var kun en ud af mange, men hvad end vi lykkedes med på den mission, så stod vores omkostninger overhovedet ikke mål med fjendens.

Men af alle de ting, jeg oplevede i Afghanistan, så var den ildkamp, hvor jeg fik mulighed for at skyde igen alligevel det øjeblik, hvor jeg følte, at min tilstedeværelse gav bedst mening

En idrætshadende bogorm

Jeg kan godt forstå, hvis nogle undrer sig over, hvorfor jeg valgte at tage til Afghanistan ikke bare en, men tre gange. Ud over værnepligt har min familie ingen militære traditioner. Jeg var langhåret og venstreorienteret i gymnasiet. En idrætshadende bogorm, der ivrigt efterlevede folkeskolens bud om at stille spørgsmålstegn ved autoriteter. Kort sagt: Jeg var ikke en almindelig soldat. Det er nok også derfor, jeg er blevet bedt om at skrive et essay til *Udenrigs*. For mange i medie- og politiker-Danmark er jeg den eneste veteran. I hvert fald den eneste fra konstabelgruppen, som de kender.

Netop derfor tog jeg afsted. Ud over eventyrlyst og skoletræthed var jeg led af alle klogeågerne, der havde meninger, men som ikke selv satte noget på spil.

Under mit foregående korte ophold på humaniora-fabrikken KUA sad vi over øller og blev enige om, at de, der blev sendt i krig (det var Irak på det tidspunkt) ikke forstod noget som helst om mellemøstlig kultur og historie. Bagefter tænkte jeg, at hvis vi selv var så kloge og kunne gennemskue hele verden, hvorfor var det så ikke os, der drog afsted?

Har man fulgt min karriere som klummeskribent, står det klart, at jeg har et skarpt og polemisk blik for andres fejltagelser. Men jeg er også bevidst om, at det er meget nemmere at kritisere end forsvare. Derfor har jeg gjort det til et dogme for mig selv, at jeg skal stå på mål for flere ting, end jeg angriber. Når jeg meldte mig til hæren midt under en krig, var det et forsøg på at stå for noget.

Hvorfor kan Vesten ikke længere vinde krige?

Men hvordan kan det være, at Vesten ikke længere kan vinde krige? Det var ellers vores specialitet fra Renæssancen op til Anden Verdenskrig. Hver gang vi mødte Taliban på slagmarken, led de nederlag, men det er alligevel dem, der i dag ejer den jord, vi spildte vores og deres blod på.

Tilbage i 1935 skrev Smedley Butler, som var amerikansk marinegeneral og dobbelt modtager af USA's højeste medalje, Medal of Honor, bogen *War is a racket*. Ordet *racket* kan både betyde larm og kriminelt foretagende.

I Latinamerika fungerede marinekorpset som de amerikanske erhvervsinteressers bevåbnede håndlangere. Butler blev af venstrefløjen set som en whistleblower inden for systemet, der demaskerede forholdet mellem krig og kapitalisme. Samme analyse anlagde den venstrefløj, jeg selv i min ungdom identificerede mig med, når det kom til krigen i Irak og Afghanistan. "*No Blood for Oil*" var parolen, da jeg sammen med 30.000 andre danskere demonstrerede mod Irak-krigen i 2003.

Det er bare ikke sådan, moderne krig fungerer. Saddam Hussein havde uden at kny solgt os alt den olie, vi kunne ønske os. Og de sjældne jordarter og mineraler, som skulle være årsagen til at besætte Afghanistan? Jeg blev aldrig sendt ud for at grave efter dem.

Sandheden er, at moderne krig ikke handler om at udplyndre fjenden. De handler derimod om at udplyndre sin egen befolkning. Langt størstedelen af de enorme summer, som Vesten spenderede på de tabte krige, vendte tilbage igennem lønninger og ordrer til vestlige virksomheder.

Selvom korrupsionscirkuset i den afghanske overklasse var spektakulært, så var det håndører i forhold til de summer, der blev flyttet fra vestlige skatteydere til vestlige aktionærs lommer. Derfor fortsatte krigen, selv længe efter det stod klart, at den ikke kunne vindes.

Samtidig var vores egne ledere for stolte og stupide til at tabe ansigt. Må historien dømme Bush, Blair og Anders Fogh og deres medløbere hårdt. Og ja, jeg ved ved godt, at det i sidste ende også inkluderer mig.

Hybris bliver straffet

Til gengæld bliver Vestens hybris nu straffet. Godt nok ikke med os som ofre – så retfærdig er verden ikke. Det er ukrainerne, der må bøde og bløde for vores synder. For mens vi spildte kræfterne i ørkensandet, voksede en skygge af sauronske dimensioner mod øst.

Europa står i dag mere eller mindre uden forsvar mod Putins nationalchauvinistiske Rusland, der til gengæld er en langt større trussel mod vores frihed og sikkerhed end nogen islami-stisk terrorist.

Det ser ikke godt ud: Kernelandene Frankrig, Tyskland og Italien har ikke viljen til at gøre modstand. De vil fodre bjørnen i håb om, at den spiser dem sidst. I dag med Kherson. I morgen med Baltikum og Bornholm? Mine intellektuelle ungdomshelte Noam Chomsky og Jürgen Habermas har intet andet at byde på end hændervridende defaultisme.

Danmark står med England, balterne og Polen heldigvis på den rigtige side, men djøfferne har afskaffet vores beredskabslagre og dermed evnen til at føre rigtig krig. Vi beror os på et tiltagende ustabil og upålideligt USA. Det er trist at være vidne til.

Vi lærer ikke af historien

Jeg fortryder ikke, at jeg drog i krig dengang i 00'erne, men jeg er nedslået over, hvor lidt vi har lært af de militære eventyr. I 1892 udgav Hærens generalstab det ekstremt detaljerede værk *Den Dansk-Tydske Krig 1864*. Det var slet ikke til debat, at der skulle evalueres på indsatsen.

Nationens overlevelse var på spil, og de blodige erfaringer måtte ikke være forgæves. Man havde ikke råd til at lade være.

I dag er vores generaler, diplomater og politikere professionelt uinteresserede i at lære af historien. Da Venstre vandt valget i 2015, nedlagde man som det første Irak-kommisionen, hvilket kunne være godt det samme, for ingen politikere til venstre for midten havde større ambitioner end at bruge den til at drille højrefløjen.

Men den tid, hvor Danmark kunne tabe en krig og blot trække på skuldrene, rinder ud. Den gamle sikkerhedsorden bryder sammen, og hvis fremtiden ikke atter skal afgøres af blod og jern, bliver Danmark nødt til at tage sit forsvar og sin sikkerhed alvorligt. I Afghanistan havde vi måske viljen, men ikke evnen. Den må vi se at finde et sted.

”Niels Jespersen er chefredaktør på netavisen Pio. Han er uddannet cand.mag. i historie fra Københavns Universitet og har arbejdet i Forsvaret som analytiker. Han har været udsendt som soldat i blandt andet Afghanistan. Derudover har han været tillidsrepræsentant i det daværende SiD (nu 3F) og senere i Hærens Konstabel- og Korporalforening (HKKF).

Foto: Egor Myznik / Unsplash

